

บันทึก

เรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการแจ้งข้อหาในคดีอาญาให้ผู้ต้องหาทราบ  
(กรณีนายชุมพล มณีเนตร กล่าวหา นายหล่อ รี้ละชาติ)

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้แจ้งไปยังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยหนังสือ ลับ -ด่วนมาก ที่ สร.๐๔๐๓/๑๖๕๘ ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๔ ความว่า กระทรวงมหาดไทยขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาให้ความเห็นในปัญหาข้อกฎหมาย เกี่ยวกับการแจ้งข้อหาในคดีอาญาให้ผู้ต้องหาทราบ ซึ่งกรมตำรวจและกรมอัยการมีความเห็น ขัดแย้งกัน

ข้อเท็จจริงในเรื่องนี้มีดังนี้ คือ

(๑) กระทรวงมหาดไทยได้รับรายงานจากกรมตำรวจว่า นายชุมพล มณีเนตร สมาชิกสภาผู้แทนจังหวัดฉะเชิงเทราได้ไปแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจ นครบาลพญาไท กล่าวหานายหล่อ รี้ละชาติ ร้องอธิบดีกรมพลศึกษาและวุฒิสมาชิกว่าหมิ่น ประมาท เมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว ผลการสอบสวนปรากฏว่า พยานหลักฐานยังฟังไม่ได้ว่านายหล่อ รี้ละชาติ กระทำผิดตามข้อกล่าวหา จึงมีความเห็นควรสั่งไม่ ฟ้อง และได้ส่งสำนวนการสอบสวนไปให้พนักงานอัยการพิจารณา

(๒) พนักงานอัยการได้ส่งสำนวนการสอบสวนเรื่องนี้คืนมายังพนักงานสอบสวน เพราะปรากฏว่าในการสอบสวน พนักงานสอบสวนได้สอบสวนนายหล่อ รี้ละชาติ ไว้ในฐานะเพียง ผู้ให้การ มิได้แจ้งข้อหาและไม่ได้จดบันทึกคำให้การไว้ในฐานะผู้ต้องหา พนักงานอัยการจึงขอให้ พนักงานสอบสวนจัดการแจ้งข้อหาและจดบันทึกปากค่านายหล่อ รี้ละชาติ ไว้ในฐานะผู้ต้องหา เสียก่อน ทั้งนี้ เนื่องจากนายหล่อ รี้ละชาติ ผู้ต้องหาได้มาปรากฏตัวต่อหน้าพนักงานสอบสวนแล้ว แต่พนักงานสอบสวนไม่ได้แจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบและไม่ได้จดบันทึกคำให้การไว้ในฐานะ ผู้ต้องหา การสอบสวนของพนักงานสอบสวนจึงไม่ชอบด้วยมาตรา ๑๓๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา

(๓) พนักงานสอบสวนได้รายงานเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับจนถึงกรมตำรวจ ซึ่งกรมตำรวจพิจารณาแล้วมีความเห็นว่า คดีเรื่องนี้พนักงานสอบสวนได้ทำสำนวนการสอบสวน เสร็จสิ้นแล้วและมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง การที่จะปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานอัยการโดยการ เรียกตัวผู้ต้องหามาแจ้งข้อหาอีกน่าจะเป็นการปฏิบัติไม่ชอบตามมาตรา ๒๙ ของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย อันอาจเป็นผลให้กรมตำรวจต้องรับผิดชอบได้ทั้งทางอาญาและแพ่ง กรมตำรวจจึง ได้มีบันทึกหารือเรื่องนี้ไปยังกรมอัยการอีก

(๔) กรมอัยการพิจารณาแล้วได้มีบันทึกตอบข้อหารือกรมตำรวจว่าการสอบสวน คดีอาญาจำเป็นต้องมีการสอบสวนปากคำและแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหาหากกรณีต้องด้วยมาตรา ๑๓๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาตามนัยที่กรมอัยการได้เคยตอบข้อหารือของ

กรมตำรวจมาแล้ว โดยบันทึกที่ ๓๕๕๗/๒๕๐๔ ลงวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๐๔ แต่กรณีเรื่องนี้ปรากฏว่า นายหล่อ ธีระชาติ ผู้ต้องหาฐานหมิ่นประมาทได้มาปรากฏตัวต่อพนักงานสอบสวน ณ ที่ทำการของพนักงานสอบสวนและพนักงานสอบสวนได้บันทึกถ้อยคำไว้ในฐานะผู้ให้การแล้ว ดังนั้นย่อมเป็นกรณีที่ต้องด้วยมาตรา ๑๓๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งพนักงานสอบสวนต้องสอบสวนปากคำและแจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบ การที่พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนปากคำและแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหาตามมาตรา ๑๓๔ ตามคำสั่งของพนักงานอัยการนั้นเป็นการปฏิบัติตามกฎหมายจึงหาขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือต้องรับผิดชอบในทางอาญาหรือทางแพ่งแต่ประการใดไม่

(๕) เรื่องนี้กรมตำรวจเห็นว่า ส่วนของการสอบสวนคดีนี้พนักงานสอบสวนได้จัดทำจนเสร็จสิ้นแล้ว จริงอยู่แม้ว่าส่วนของการสอบสวนคดีนี้จะบกพร่องไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๔ โดยพนักงานสอบสวนไม่ได้แจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบทั้งๆ ที่ผู้ต้องหาได้มาปรากฏตัวต่อหน้าพนักงานสอบสวนแล้ว แต่ก็ทำให้ส่วนของการสอบสวนนี้ใช้ไม่ได้แต่อย่างใดไม่ และเมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนเสร็จสิ้นจนปรากฏว่า หลักฐานฟังไม่ได้ว่าผู้ต้องหากระทำผิดแล้ว การที่จะให้พนักงานสอบสวนเรียกหรือจับตัวผู้ต้องหามาเพียงเพื่อแจ้งข้อหาและบันทึกปากคำอีกนั้น น่าจะกระทำไม่ได้ เพราะคำสั่งของพนักงานอัยการมิได้มีลักษณะเป็นการสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติม โดยไม่มีประเด็นที่จะสอบสวนเพิ่มเติมซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็ไม่มีบทบัญญัติมาตราใดให้อำนาจพนักงานอัยการมีคำสั่งเช่นนั้นได้ คำสั่งของพนักงานอัยการดังกล่าว จึงยังถือไม่ได้ว่าเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งพนักงานสอบสวนจำเป็นต้องปฏิบัติตาม และหากพนักงานสอบสวนปฏิบัติตามคำสั่งพนักงานอัยการดังกล่าวแล้วอาจเป็นผลให้ต้องรับผิดทั้งในทางแพ่งและอาญาได้

กระทรวงมหาดไทยพิจารณาเห็นว่า เนื่องจากเป็นปัญหาในข้อกฎหมายซึ่งความเห็นของกรมตำรวจและกรมอัยการยังแตกต่างกันอยู่ จึงเสนอขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาวินิจฉัย เพื่อกระทรวงมหาดไทยจักได้ให้พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการถือปฏิบัติต่อไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย กองที่ ๖) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าว ประกอบกับได้ฟังคำชี้แจงเพิ่มเติมของผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมตำรวจ) แล้ว มีความเห็นดังนี้

เมื่อพิจารณาคำว่า ผู้ต้องหา ตามมาตรา ๒<sup>๑</sup> แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา

<sup>๑</sup> มาตรา ๒ ในประมวลกฎหมายนี้

ฯลฯ

ฯลฯ

(๒) “ผู้ต้องหา” หมายความว่าบุคคลผู้ถูกหาว่าได้กระทำความผิดแต่ยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาล

ฯลฯ

ฯลฯ

ความอาญา ประกอบกับมาตรา ๑๓๔<sup>๒</sup> แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว เห็นว่า ในกรณีที่ผู้ต้องหาจะมาปรากฏต่อหน้าพนักงานสอบสวนแล้วกฎหมายบัญญัติให้พนักงานสอบสวน ต้องปฏิบัติดังนี้ คือ

- (๑) ให้ถามชื่อตัว นามสกุล ชาติ บังคับ บิดามารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิด
- (๒) แจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบและต้องบอกให้ทราบก่อนว่า ถ้อยคำที่ผู้ต้องหา กล่าวนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันเขาในการพิจารณาได้
- (๓) เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใดก็ให้จดคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจ ให้การเลย ก็ให้บันทึกไว้

การแจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบก่อนก็เพื่อให้ถ้อยคำของผู้ต้องหาที่ให้ไว้ต่อ พนักงานสอบสวนนั้นใช้เป็นพยานหลักฐานในการสอบสวนได้ ฉะนั้น เมื่อพนักงานสอบสวนได้ สอบสวนผู้ต้องหาเรื่องนี้ในฐานะเพียงผู้ให้การกับมิได้แจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบ จึงถือได้ว่าเป็น การไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๓๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เมื่อพนักงาน สอบสวนไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๓๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาถ้อยคำให้การ ของผู้ต้องหาที่ให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนจึงไม่เป็นพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวน จึง เท่ากับไม่มีถ้อยคำของผู้ต้องหาเลยในสำนวนการสอบสวนนั้น แต่มิใช่ว่าการสอบสวนนั้นจะใช้ ไม่ได้เสียเลย คำให้การของพยานอื่น ๆ ที่พนักงานสอบสวนได้ถามจดบันทึกไว้แล้วนั้น ย่อมจะใช้ เป็นพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนนั้นได้พนักงานอัยการชอบที่จะพิจารณาคำ พยานหลักฐานเท่าที่มีอยู่ ถ้าจะวินิจฉัยไปเป็นประการใด ก็ย่อมทำได้ตามอำนาจของพนักงาน อัยการ หากถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าพยานหลักฐานเท่าที่มีอยู่ยังไม่เพียงพอแก่การวินิจฉัยและ ประสงค์จะได้คำให้การของผู้ต้องหาโดยชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา ๑๓๔ แห่งประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พนักงานอัยการย่อมมีอำนาจสั่งตามที่เห็นสมควรให้พนักงาน สอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมตามนัยมาตรา ๑๔๓<sup>๓</sup> แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา

---

<sup>๒</sup> มาตรา ๑๓๔ เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียก หรือส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือ ปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อหน้าเจ้าพนักงาน เป็นผู้ต้องหา ให้ถามชื่อตัว นามสกุล ชาติ บังคับ บิดามารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิด และแจ้งข้อหาให้ทราบและต้องบอกให้ทราบก่อนว่า ถ้อยคำที่ผู้ต้องหากล่าวนั้นอาจใช้เป็น พยานหลักฐานยืนยันเขาในการพิจารณาได้ เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใดก็ให้จดคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่ เต็มใจให้การเลย ก็ให้บันทึกไว้

<sup>๓</sup> มาตรา ๑๔๓ เมื่อได้รับความเห็นและสำนวนจากพนักงานสอบสวนดังกล่าวในมาตราก่อน ให้พนักงานอัยการปฏิบัติดังต่อไปนี้

- (๑) ในกรณีที่มีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ออกคำสั่งไม่ฟ้อง แต่ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้สั่ง ฟ้องและแจ้งให้พนักงานสอบสวนส่งผู้ต้องหาเพื่อฟ้องต่อไป
- (๒) ในกรณีมีความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้ออกคำสั่งฟ้องและฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ถ้าไม่ เห็นชอบด้วย ก็ให้สั่งไม่ฟ้อง

ในกรณีหนึ่งกรณีใดข้างต้น พนักงานอัยการมีอำนาจ

- (ก) สั่งตามที่เห็นสมควร ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมหรือส่งพยานคน ใดมาให้ซักถามเพื่อส่งต่อไป

ความอาญาซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้

(ลงชื่อ) ส. โหตระกิตย์  
(นายสมภพ โหตระกิตย์)  
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา  
มีนาคม ๒๕๑๔